

ELFELAGIÐ SEV
LANDAVEGUR 92
POSTBOX 319
110 TÓRSHAVN
Føroyar

Argir hin 31. mars 2020
Málsnr.: 19/00160-30
Tykkara málsnr.:
Málsviðgeri: Katrin Haraldsdóttir
Jensen

Viðvíkjandi: Góðkenning av árinmeting av sjóvarfalsorkuverkum í Vestmannaundi

Heimild

Umhvørvistovan góðkennir sambært §16, stk. 1 í lógtingslóg nr. 59 frá 2012 um framleiðslu, flutning og veiting av ravmagni við seinni broytingum og § 21, stk. 1 í lógtingslóg nr. 59 frá 17. mai 2005 um verju av havumhvørvinum við seinni broytingum árinmeting av at seta tvey sveimandi sjóvarfalsorkuverk út í Vestmannaundi í tvey ár.

Umsókn og málsviðgerð

SEV kunnaði í januar 2019 um verkætlan at framleiða ravmagn burtur úr sjóvarfalli í Vestmannaundi. Tann 28. mars 2019 fekk SEV boð frá Umhvørvistovuni um, at neyðugt var við eini lýsing av møguligum umhvørvisárinum í sambandi við verkætlanina. Árinmetingin skal gerast sambært bæði Elveitingarlógini § 16 og Havumhvørvislógini § 21.

Umhvørvistovan fekk tann 12. november 2019 eina lýsing frá SEV um verkætlanina um at brúka sjóvarfall til orkuframleiðslu í Vestmannaundi. Seinni vóru nakrar rættingar gjørdar og rættaða árinmetingin varð send Umhvørvistovuni tann 6. januar 2020.

Lýsing av verkætlanini

SEV ætlar at seta tvey sveimandi orkuverk á 100 kW út í Vestmannaundi nakað norðan fyri Oyrargjógv, tó nærri Streymoyarlandinum. Orkuverkin eru formað sum undirvatnsdrekar. Drekarir eru festir við tjóðri í fundament á botninum og fara at sveima á 20-40 metra dýpi, tá streymur er, men hanga á 8 metur dýpi á kyrrindum. Teir ferðast í einum áttatalsmynstri, sum er 40 til 60 metrar vítt. Drekarir sveima umleið 6 - 10 metur um sekundið. Hvør dreki er fimm metur langur og vigar umleið 1,4 tons. Umframt at tjóðra drekan til fundamentið, hevur festið eisini kaðlar til elveiting og samskipti. Úr fundamentinum verður sjókaðal lagdur inn á Oyrargjógv. Orkuverkin verða sett út á 50-60 metra dýpi og tað verða umleið 150 metrar ímillum tey. Ætlanin er at seta drekarar út 1. og 3. ársfjórðing 2020 og taka teir upp aftur um ársskiptið 2020/21.

Umhvørvisárinsmeting

SEV hevur skrivað eina árinmeting fyri verkætlanina. Árinmetingin viðger hvørja ávirkan verkætlanin kann hava á náttúru og umhvørvi. Her verður hugt eftir árinum á fisk, sjófugl, hval og kóp. Møgulig átøk, ið kunnu tálma árin á hval og kóp verða eisini viðgjørd.

Eftir áheitan frá SEV hevur Havstovan gjørt eina meting um hvørji árin ætlaða royndarverkætlanin kann hugsast at fáa á djór á royndarstaðnum “Árinmeting av royndarverkætlan KIOP001 á djór á sjónum”.

Fiskur, sum er vanligur í Vestmannaasundi, er seiður, nebbasild, toskur (smáfiskur), hýsa og møguliga onnur sløg, so sum reyðsprøka og sandsprøka. Eisini eru fleiri sløg av hávi, so sum brugda og hákelling við Føroyar. Hildið er at hákelling er sera sjáldsom men brugda kann verða vanlig.

Í Vestmannaasundi eru eisini fleiri fuglasløg. Um summarið eru tey vanligu sløgin lundi, lomvigi, álka, terna, skarvur, æða, teisti, havhestur, rita, likka, svartbakur og fiskimási. Á vetri eru tey vanligu sløgin lundi, lomvigi, álka, skarvur, æða, teisti, havhestur, rita, svartbakur, fiskimási.

Sambært eygleiðingum av hvali, ið vóru gjørdar, tá ið SAM røkti sambandið um Vestmannaasund, var serliga nýsa ofta at síggja. Sannlíkt er, at nýsa er í Vestmannaasundi alt árið, um ikki hvønn dag, og rættiliga týtt og ofta eru fleiri saman. Av øðrum hvalasløgum vórðu sildreki, skjórutur springari, bóghvíthvalur, nebbafiskur, døglingur og avgustur eisini skrásett í sundinum. Stovnamir av nebbafiski og kúlubøku eru vaksni seinastu árinum, og tí er sannlíkt, at hesi hvalasløg verða meira reglulig við oyggjarnar sum frálíður. Grindahvalur er eisini vanligur í Føroyum og kann verða hildin til allar mánaðir í árinum. Seinastu 10 árinum er í miðal ein grind um árið fyri økið Vestmannaasund.

Láturkópur er vanligur kring allar Føroyar og mett verður at stovnurin telur um 1.000-2.000 kópar. Onnur kópasløg sum granarkópur, bløðrukópur og roysningur eru eisini at síggja av og á, men títleikin er lítil. Láturkópur ferðast vanliga einsamallur tó at teir savnast, tá ið teir liggja uppi á landi. Samanumtikið eru tað mest nýsa og láturkópur, sum eru regluliga í sundinum allar árstíðir.

Niðurstøðan av árinmetingini er, at tað verður ikki mett at royndarverkætlanin fer at hava stórvegis ávirkan á fisk og sjófugl, men at havsúgdjór helst eru teir mest viðbreknu bólkarnir. Árinum á hval og kóp kann verða beinleiðis ella óbeinleiðis.

Óbeinleiðis árin kann koma av, at orkuverkini ferðast og larma í sjónum og at hetta kann ávirka vælveru og livilíkindi hjá hvali og kópi í økinum. Mett verður ikki, at óljóðið er nóg høgt til at hvalur og kópur fær skaða av tí, men kanningar av líknandi orkuverkum hava víst, at óljóðið kann broyta atferðina hjá kópi. Kanningarnar vísa, at stórir partur av kópunum heldur seg 200-250 metrar burtur frá orkuverkinum, serliga tá ið tað er virkið.

Beinleiðis árin kunnu standast av kropsligum sambandi millum djór og orkuverkið. Orkuverkið ferðast upp til 10 m/s og tað vigar 1,4 tons, so um samanstoystur verður við ein kóp ella hval er sannlíkt at stórir skaði ella deyði stendst av samanstoystinum. Mett verður, at bæði kópur og hvalur sansa orkuverkið í minsta lagi 2 km burturfrá, og at teir tí verða ávaraðir í góðari tíð og kunnu svimja uttanum. Tí verður hildið at lítil sannlíkindi eru fyri samanstoystum. Svímur ella verður ein grind rikin, móti orkuverkinum, so økjast sannlíkindini fyri einum samanstoysti munandi.

Sambært grein hjá Bjarna Mikkelsen, 2007, “*Present knowledge of grey seals (Halichoerus grypus) in Faroese Waters*” eru kópalátur bæði vestan og eystan fyri royndarøki. Greinin hevur eisini eina meting av, hvussu nógvir kópar vóru skotnir á ymsu aliøkjunum kring landið í 2001 og 2002. Á aliøkinum uttan fyri Vestmanna varð met, at ávikavist 2-17 og 15-30 kópar vórðu skotnir hesi árin. Við støði í hesi grein kann metast, at kópur ferðast regluliga í Vestmannasundi og at ein lokalur stovnur møguliga búleikast í økinum. Umhvørvisstovan heldur, at tað er umráðandi at fáa greiði á, hvussu sjóvarfalsorkuverk av hesum slagnum kunnu ávirka kópastovnin.

Í árinmetingini verða møgulig átøk, sum kunnu setast í verk fyri at verja kóp og hval viðgjörd. Til dømis at tað er møguligt er at steðga orkuverkinum við stuttum skotbrái. Hetta kann hugsast at verða neyðugt, um grind veður rikin í Vestmannasundi. Ein vaktarskipan kann eisini setast í verk, har ein eygleiðari er á staðnum, ið hevur heimild at steðga verkinum, tá hvalir og kópar nærkast. Í sambandi við hesa skipan kunnu eisini undirvatns mikrofonir setast út, ið boða frá, nær hvalur er í økinum.

Av tí at vitanin um hval og kóp á Vestmannasundi er avmarkað, er umráðandi, at fáa betur vitan um hval og kóp í økinum, og hvussu teir verða ávirkaðir av drekunum, áðrenn støða verður tikin til at fara undir at framleiða el við størri og helst fleiri drekum. Tí verður treyt sett um, at regluligar kanningar verða gjørdar, ið lýsa støðuna áðrenn, undir og aftan á royndarverkætlanina.

Hoyring

Umhvørvisárinmeting varð lýst á heimasíðuni hjá Umhvørvisstovuni og í blaði, sum varð borið í hvørt hús hin 29. januar 2020. Freistin at gera viðmerkingar var fyra vikur. Umhvørvisstovan fekk ongar viðmerkingar til hoyringina.

Avgerð

Umhvørvisstovan góðkennir árinmetingina hjá SEV frá januar 2020 við hesum treytum:

- At royndarverkætlanin upp á í mesta lagi tvey ár verður framd sum greitt verður frá í árinmetingini.
- At verkætlanin verður framd soleiðis, at hon hevur so smá árin á umhvørvið sum gjørligt.

- At SEV ger eina verkætlan til at hava eftirlit við, hvussu nógvur hvalur ferðast ígjøgnum Vestmannaund
- At SEV ger eina verkætlan at hava eftirlit við um samanstoystir eru millum orkuverkini og kóp ella hval, haruppií at skráseta, um deyður kópur ella hvalur verður funnin í sundinum ella økjunum nærhendis.
- At SEV ger eina verkætlan um, hvussu kópur frá látrunum nærhendis ferðast í økinum
- Umhvørvisstovan skal hava uppskot til verkætlanir í seinasta lagi 3 mánaðar eftir, at henda góðkenning er dagfest.
- Tá verkætlanin við orkuverkunum er liðug, skal øll útgerð takast upp og beinast burtur við minst móguligum árinum á umhvørvið.

Eftirlit

Umhvørvisstovan hevur eftirlit við at treytirnar í hesi góðkenning verða hildnar.

Kæra

Henda avgerð kann kærast til landsstýrismannin við umhvørvismálum. Møgulig kæra skal sendast til Umhvørvisstovuna, sum sendur kærana til landsstýrismannin við neyðugum skjølum.

Kærufreistin er fýra vikur frá tí at viðgerin er almannakunngjørd.

Suni Petersen, deildarleiðari

/

Katrin H Jensen, málsviðgeri